

VILNIUS

**MOKYKLŲ REAGAVIMO Į PSICHOAKTYVIŲJŲ MEDŽIAGŲ
VARTOJIMO, DISPONAVIMO IR (AR) PLATINIMO ATVEJUS BEI
PAGALBOS TEIKIMO MOKINIAMS, JŲ ATSTOVAMS PAGAL
ĮSTATYMĄ APRAŠO PRISTATYMAS**

2023-10-06

Reguliavimas

2020 m. Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu buvo patvirtintas Pagalbos nepilnamečiams, vartojantiems psichoaktyviasias medžiagas, ir jų atstovams pagal įstatymą teikimo Vilniaus miesto savivaldybėje algoritmas.

Įgyvendinimo praktika

2023 m. Savivaldybės pavaldumo bendrojo ugdymo mokyklų apklausos rezultatai:

- mokyklos žino savivaldybėje galiojančią reagavimo tvarką, tačiau ne visos ją adaptavusios atsižvelgiant į savo mokyklos bendruomenės specifiką;
- trūksta informacijos apie Vilniaus mieste teikiamą pagalbą psichoaktyviasias medžiagas vartojantiems / eksperimentuojantiems nepilnamečiams ir jų atstovams pagal įstatymą;
- mokykloms ypač reikalinga pagalba siekiant užtikrinti veiksmingą veikimą nustačius psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, platinimo faktus tarp mokinių;
- visos mokyklos turi skirtingas prevencijos, reagavimo ir nukreipimo pagalbos patirtis.

Naujos teisinio reguliavimo nuostatos

Vilniaus miesto savivaldybės tarybos **2024 m. rugsėjo 25 d. sprendimu Nr. 1-653** patvirtintas Mokyklų reagavimo į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, disponavimo ir (ar) platinimo atvejus bei pagalbos teikimo mokiniams, jų atstovams pagal įstatymą aprašas.

Kontekstas

- Šis aprašas parengtas įgyvendinant Vilniaus miesto savivaldybės tarybos **2023 m. gruodžio 13 d. sprendimu Nr. 1-335** patvirtinta Vilniaus miesto savivaldybės vaikų ir jaunimo psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo bei platinimo prevencijos 2024–2028 metų strategijos veiksmų planą. Kasmet skiriamas biudžetas ir numatomos lėšos pedagogų kompetencijoms stiprinti ir prevencinėms priemonėms diegti.
- Aprašo nuostatos yra integrali psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos politikos dalis, pagrįsta islandiškojo modelio Planet Youth modelio nuostatomis. VMS nuo 2020 m., kas du metus atlieka tyrimą tarp 15-16 metų jaunuolių ir stebi tendencijas savivaldybės, seniūnijų bei atskirų mokyklų lygmenimis. Kitas tyrimas – **2024 m. lapkričio mėn.**
- 2024 m. įgyvendintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos inicijuotas Nepilnamečių narkotikų vartojimo ir platinimo prevencijos mokyklose bandomasis modelis, kurio tęstinumas vykdomas įgyvendinant Regiono pažangos priemonę - Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos krepšelio programą - **nuo 2025 m.;**

Naujos vieningos reagavimo tvarkos diegimas

Aprašas parengtas bendradarbiaujant su Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos ir Policijos departamento atstovais, įgyvendinant bandomojo Nepilnamečių narkotikų vartojimo ir platinimo prevencijos mokyklose modelio projektą, konsultuojantis su jame dalyvavusiomis gimnazijomis, kitais švietimo, sveikatos bei socialinių paslaugų teikėjais.

- **Valstybės lygmeniu** siekiama, kad vieninga tvarka veiktų visoje Lietuvoje, todėl tariamasi dėl aprašo nuostatų perkėlimo ir patvirtinimo Vyriausybės nutarimu.
- **Savivaldybės lygmeniu** siekiama, kad būtų vykdomas mokyklų vadovų ar jų įgaliotų asmenų reguliarus susitikimas, siekiant diegti aprašo nuostatas, sistemiškai sprendžiami kylantys iššūkiai, vykdoma aprašo diegimo stebėseną.

Dalys

1. Reagavimo į mokinių psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, disponavimo ir (ar) platinimo atvejus tvarka;
2. Pagalbos dėl psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo teikimas mokykloje;
3. Pagalbos dėl psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo teikimas savivaldybėje.

Priedai

1. Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo atpažinimo ženklai;
2. Psichoaktyviųjų medžiagų platinimo atpažinimo ženklai;
3. Daiktų ir dokumentų paėmimo protokolo pavyzdys.

Reagavimas: disponavimas ir (ar) vartojimas

Kiekvienas Mokyklos darbuotojas, įtaręs arba pastebėjęs, kad Mokyklos teritorijoje mokinys disponuoja psichoaktyviosiomis medžiagomis ir (ar) jas vartoja, yra apsvaigęs arba apsinuodijęs, laikosi šios veiksmų sekos:

Įvertina mokinio sveikatos būklę;

Jei medicininė pagalba reikalinga:

- nedelsiant kviečia greitąją medicinos pagalbą skubios pagalbos tarnybų telefono numeriu 112;
- teisės aktų nustatyta tvarka suteikia pirmąją pagalbą;
- žodžiu informuoja apie atvejį Mokyklos vadovą arba jo įgaliotą asmenį.

Jei medicininė pagalba nereikalinga, palydi mokinį pas Mokyklos vadovą arba jo įgaliotą asmenį.

Visais mokinio disponavimo psichoaktyviosiomis medžiagomis ir (ar) jų vartojimo, apsvaigimo arba apsinuodijimo atvejais Mokyklos vadovas ar jo įgaliotas asmuo nedelsiant informuoja mokinio atstovus pagal įstatymą apie atvejį ir kviečia juos atvykti į mokinio buvimo vietą (asmens sveikatos priežiūros įstaigą ar Mokyklą).

Reagavimas: disponavimas ir (ar) vartojimas

VILNIUS

Kai mokinys vartojo ir (ar) galimai disponuoja psichoaktyviosiomis medžiagomis, tačiau jam nebuvo reikalinga medicininė pagalba, Mokyklos vadovas ir (ar) jo įgaliotas asmuo:

Esant sutikimui

atskiroje patalpoje individualiai kalbasi su mokiniu apie kilusios situacijos aplinkybes.

1. jei **nėra randama** psichoaktyviųjų medžiagų, atvykus mokinio tėvams kartu su mokiniu kalbasi apie vartojimo atvejo galimas pasekmes ir pakartotiniam vartojimui išvengti galimus prevencinius veiksmus;
2. jei **pirmą kartą** randamos legalios psichoaktyvios medžiagos, jas atiduoda atvykusiems mokinio atstovams, kalbasi apie pasekmes ir prevencinius veiksmus;
3. jei **ne pirmą kartą** randamos legalios psichoaktyvios medžiagos, kalbasi apie pasekmes ir prevencinius veiksmus, pildo Daiktų ir dokumentų paėmimo protokolą (3 priedas) ir ne vėliau nei kitą darbo dieną Mokyklos vardu jį pateikia www.epolicija.lt
4. jei randama **nelegalių** psichoaktyviųjų medžiagų nedelsiant kviečia policiją telefono numeriu 112 pranešant apie nustatytą (galimą) teisės pažeidimą.

Nesant sutikimui

arba mokiniui nesutinkant parodyti asmeninių daiktų, atskiroje patalpoje individualiai kalbasi su mokiniu apie kilusios situacijos aplinkybes: kada ir kokias psichoaktyvias medžiagas vartojo, iš kur jų gavo, tai darė vienas ar su kitu (-ais) mokiniu (-iais), ar gali būti kam nors reikalinga medicininė ar kita pagalba, taip pat informuoja mokinį ir jo atstovus pagal įstatymą (jiems atvykus), jog policija gali imtis įstatymuose numatytų veiksmų, įskaitant daiktų apžiūrą, ir kviečia policiją skubios pagalbos tarnybų numeriu 112.

Reagavimas: platinimas

VILNIUS

Visais galimais mokinio psichoaktyviųjų medžiagų platinimo atvejais Mokyklos vadovas ir (ar) jo įgaliotas asmuo:

pastebėjęs ar gavęs informaciją iš Mokyklos darbuotojo, mokinio apie Mokyklos teritorijoje pastebėtą **(šiuo metu vykstantį ir (ar) ką tik įvykusį) mokinio psichoaktyviųjų medžiagų platinimo atvejį:**

- nedelsiant skubiosios pagalbos tarnybų telefono numeriu 112 informuoja policiją apie galimą teisės pažeidimą
- informuoja apie įtarimus mokinio atstovus pagal įstatymą
- kviečia juos atvykti į Mokyklą

gavęs informaciją iš mokinio ar jo atstovo pagal įstatymą, Mokyklos darbuotojo, **kad mokinys įsigijo psichoaktyviųjų medžiagų Mokyklos teritorijoje ar konkretus mokinys galimai platino psichoaktyvias medžiagas:**

- ne vėliau nei per valandą pateikia gautą informaciją policijos skambučių linijos telefono numeriu +370 700 60 777 arba adresu www.epolicija.lt
- informuoja apie įtarimus mokinio atstovus pagal įstatymą

Bendri reagavimo principai

- Visais mokinio psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, disponavimo jomis ir (ar) platinimo atvejais laikomasi **nešališkumo, konfidencialumo, profesionalumo ir pagarbos žmogaus teisėms principų**, siekiant padėti ištirti bei tinkamai reaguoti į atvejį atsakingoms institucijoms, tačiau **nesukeliant papildomų neigiamų pasekmių** (bet kokios smurto rūšies, diskriminacijos patyrimo, asmens duomenų neteisėto atskleidimo ir kt.) mokinio ar jo atstovų pagal įstatymą atžvilgiu.
- Visais mokinio psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, disponavimo jomis ir (ar) platinimo atvejais Mokyklos bendruomenė informuojama apie juos **naudojant nuasmenintus, neleidžiančius mokinio ir jo atstovų pagal įstatymą tapatybių atpažinti duomenis**, siekiant pakartotinai priminti Mokyklos vidaus tvarkos taisykles, taikomas prevencijos priemones mokiniams, jų atstovams pagal įstatymą ar šiame Apraše pateiktą aktualią informaciją (vartojimo ar platinimo atpažinimo ženklus, Savivaldybėje prieinamas nemokamas paslaugas ir kt.).

Mokykloje organizuojama ir teikiama pagalba laikantis šios veiksmų sekos:

1. pirmo vartojimo ir (ar) disponavimo psichoaktyviosiomis medžiagomis, jų platinimo atveju Mokyklos vadovas ar jo įgaliotas asmuo organizuoja susitikimą su mokiniu ir jo atstovais pagal įstatymą ir paskiria atsakingą asmenį, koordinuosiantį pagalbos teikimą mokiniui ir /ar jo atstovams pagal įstatymą;

2. tais atvejais, kai mokinio vartojimo ir (ar) disponavimo psichoaktyviosiomis medžiagomis, jų platinimo atvejis pasikartoja priklausomai nuo situacijos pagalbai teikti pasitelkiama Mokyklos vadovo paskirta ne mažiau nei dviejų darbuotojų (administracijos atstovo, pedagogo, psichologo, socialinio pedagogo, visuomenės sveikatos priežiūros specialisto ar kt.) komanda arba šaukiamas Mokyklos vaiko gerovės komisijos posėdis.

- Visais atvejais teikiant pagalbą Mokykloje dėl psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, disponavimo jomis ir (ar) jų platinimo **turi būti išklausoma visų dalyvaujančiųjų nuomonė, susitariama dėl konkrečių veiksmų** Mokykloje ir (ar) už jos ribų, pasidalijama atsakomybėmis tarp Mokyklos atstovo, mokinio ir jo atstovų pagal įstatymą, privalomai numatomas bendras rezultatų aptarimas.
- Mokykloje taikomos pagalbos priemonės gali būti **formalizuojamos kartu su mokiniu ir jo atstovais raštu parengiant planą**, kuriame būtų apibrėžti tikslai, sutarti veiksmai jiems pasiekti, už veiksmų įgyvendinimą atsakingi asmenys bei įgyvendinimo terminai.
- **Mokyklos vaiko gerovės komisijoje svarstomos** pagalbos galimybės aptariamoms su mokiniu ir jo atstovais, sprendimai dėl pagalbos turinio ir formų priimami laikantis mokinio nuomonės išklausymo ir geriausių jo interesų įgyvendinimo principų, siekiant sumažinti mokinio vartojimo ir (ar) disponavimo jomis, jų platinimo rizikas.
- **Tais atvejais, kai Mokykloje yra išnaudotos visos švietimo ar kitos pagalbos galimybės**, o mokinio elgesio problemos, susijusios su psichoaktyviųjų medžiagų vartojimu ir (ar) disponavimo jomis, jų platinimu, nekinta ar didėja, gali būti kreipiamasi į Savivaldybės vaiko gerovės komisiją dėl minimalios priežiūros priemonių skyrimo mokiniui ir (ar) pagalbos šeimai skyrimo.
- **Tais atvejais, kai mokinio atstovai nepriima pagalbos** sau ar savo vaikui Mokyklos vadovas ar jo įgaliotas asmuo kreipiasi į Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą ir praneša apie galimą vaiko nepriežiūros atvejį, kuris traktuojamas kaip viena iš smurto prieš vaiką formų.

Teikiant pagalbą Mokykloje psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo ir (ar) disponavimo jomis, platinimo atveju siekiama:

- **padėti mokiniui ir jų atstovams pagal įstatymą ugdytis sveikatos, teisinį raštingumą, kritinį mąstymą,** suteikiant Mokykloje informacijos ar pateikiant nuorodas į patikimus informacijos šaltinius;
- **padėti mokiniui tapti psichologiškai atsparesniu,** prasmingai užimtu, gebančiu palaikyti pozityvius santykius su bendraamžiais ir suaugusiais, tinkamai rūpintis savo fizine ir psichikos sveikata, įtraukiant mokinį į neformaliojo švietimo veiklas, socialinių emocinių įgūdžių ugdymui skirtus užsiėmimus, prevencines programas;
- **padėti mokinio atstovams pagal įstatymą stiprinti įgūdžius, susijusius su santykių, bendravimo su vaikais gerinimu, tinkamų ribų nustatymu, saugumo užtikrinimu,** suteikiant švietimo pagalbos specialisto konsultaciją, kviečiant dalyvauti pozityvios tėvystės ugdymo programoje ar mokymuose Mokykloje arba nukreipiant į patikimus informacijos šaltinius, Savivaldybėje prieinamas nemokamas tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo ir įgūdžių ugdymo veiklas;
- **padėti mokiniui ir jo atstovams pagal įstatymą spręsti** sveikatos, socialines, švietimo ar kitas problemas tikslingai pasirenkant Savivaldybėje nemokamai teikiamas paslaugas ir pagalbą

Pagalbos Mokykloje priemonių turinys nukreiptas į:

- psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo ir (ar) disponavimo jomis, jų platinimo **priežasčių ir galimų pasekmių aptarimą** su mokiniu ir jo atstovais pagal įstatymą;
- **rekomendacijų** mokiniui ir jo atstovams pagal įstatymą **teikimą** dėl santykių su bendraamžiais, laisvalaikio leidimo, mokymosi, taisyklių taikymo ir laikymosi Mokykloje ir šeimoje bei kitais psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo ir (ar) disponavimo jomis, jų platinimo rizikos mažinimui aktualiais klausimais;
- **konsultavimą ar įtraukimą į Mokykloje vykdomas** psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo ir (ar) platinimo rizikos mažinimui skirtas **veiklas** (programas, projektus, būrelius, kt.);
- **nukreipimą pagalbos** į Savivaldybės ir valstybės įstaigose teikiamas nemokamas visuomenės ar asmens sveikatos priežiūros, socialines paslaugas ir švietimo ar kitą pagalbą, skelbiamą Savivaldybės interneto puslapiuose.
- **kitus Mokyklos veiksmus**, tikslingai nukreiptus į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo ir (ar) disponavimo jomis, jų platinimo atvejų pasikartojimo prevenciją.

Be aiškiai apibrėžtų mokyklos atsakomybių, apraše išsamiai aprašytas ir psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo atvejais prieinamas pagalbos tinklas mokykloje ir už mokyklos ribų:

- Pagalbos Vilniaus mieste galimybės skelbiamos Vilniaus miesto savivaldybės interneto puslapiuose adresu *paslaugosjaunimui.lt* bei *tevytesigudziai.lt*;
- Specialistams dirbantiems su vaikais ir jaunimu, parengtas vaizdo pristatymas https://www.youtube.com/watch?v=E5ctPSP_LWU&t=368s
- Plačiau susipažinti su naujosiomis psichoaktyviosiomis medžiagomis galite Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento parengtose metodinėse rekomendacijose mokykloms [„Psichoaktyvios medžiagos ir mokykla: prevencijos ir intervencijos gairės“](#).

- Parengtos rekomendacijos tėvams – Kaip kalbėti su vaikais apie psichoaktyviasias medžiagas <https://vilniussveikiau.lt/lt/mediateka/rekomendacijos-tevams-kaip-kalbeti-su-vaikais-apie-psychoaktyviasias-medziagas/> ;
- Kitas leidinys „Tėvų galia“ parengtas siekiant padėti tėvams suprasti vaikus bei padėti sustiprinti tarpusavio ryšį <https://vilniussveikiau.lt/lt/mediateka/rekomendacijos-tevams-tevu-galia/> .

GEROS SAVIJAUTOS BIURAS

Prisijungti | Apie mus | Karjera | Kontaktai

KAIP KALBĖTI SU VAIKAIS APIE PSICHOAKTYVIAŠIAS MEDŽIAGAS

REKOMENDACIJOS TĖVAMS

KODĖL SVARBU KALBĖTIS SU VAIKAIS APIE PSICHOAKTYVIAŠIAS MEDŽIAGAS IR JŲ VARTOJIMĄ?

- Vis daugiau jaunuolių vartoja psichoaktyviasias medžiagas (alkoholį, tabaką ir jo gaminius, narkotikus), atsiranda naujų, itin pavojingų medžiagų, kurios vienos ar mišiniuose kelia riziką sveikatai ar net gyvybei.
- Pradėtas tėvų pokalbis su vaikais apie psichoaktyviasias medžiagas turi didelės įtakos vaikų vertybėms, įsitikinimams ir elgesiui, padeda jiems priimti labiau apgalvotus, sveikatai palankius ir atsakingus sprendimus.
- Atviras ir pagarbus bendravimas su vaikais tokia tema stiprina tarpusavio ryšį vaiko pasitikėjimą suaugusiais, suteikia saugumo jausmą kalbėtis visomis temomis.
- Faktais, o ne moralizavimu pagrįstas tėvų kalbėjimas su vaikais apie psichoaktyviasias medžiagas ir jų vartojimo riziką yra paveikus ir neskatina pabandyti yra mitas.

12,0 % Per pastarąjį mėnesį buvo girti	32,0 % Iki 13 metų amžiaus pabandė alkoholio	15,0 % Yra vartoję kanapių	14,0 % Per pastarąsias 30 d. rūkė cigaretes
--	--	--------------------------------------	---

VILNIUS PLANET Youth VS

TĖVŲ GALIA

Gidas tėvams

Šeima

Jaunas žmogus

Mūsų vaikų sveikatos ir gerovės kaita

Aprašo įgyvendinimas

- Privalomos visoms Mokykloms, kurių savininkė yra Savivaldybė, rekomenduojamos ir kitoms Mokykloms;
- Įgyvendinimui būtini veiksmai gali būti patvirtinti Mokyklos direktoriaus įsakymu atskiroje tvarkoje arba Mokyklos vidaus dokumentų turinyje;
- Su Aprašo nuostatomis visi mokyklos darbuotojai supažindinami pasirašytinai;
- Mokyklos vadovas užtikrina, kad Apraše numatyta pareiga pastebėjus, įtarus mokinio psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą, disponavimą jomis ar platinimo atvejį informuoti Mokyklos vadovą ar jo įgaliotą asmenį būtų numatyta kiekvieno Mokyklos darbuotojo pareigybės aprašyme;
- Turi būti pasirašytas vaiko atstovų pagal įstatymą sutikimas;
- Kasmet organizuojamos kvalifikacijos tobulinimo veiklos Mokyklų darbuotojams.

Děkoju už děmesj